Lovorka Čoralić (1968. – 2026.)

Postoje trenutci koji nas bolno podsjete na neumitnu prolaznost života, osoba i okruženja na koje smo naviknuti. Ipak, unatoč neizbježnoj prolaznosti, neki ljudi za sobom ostave dubok trag koji se otima toj neumoljivoj prolaznosti i još dugo ostaje za njima. Prerani odlazak Lovorke Čoralić, iznimno marljive i savjesne povjesničarke, koja nas je napustila 14. ožujka 2026., radeći do zadnjega trenutka usprkos zdravstvenim poteškoćama koje su je pratile posljednjih godina, velik je gubitak za suvremenu hrvatsku historiografiju, a posebno i za one koji su je poznavali. Iza Lovorke Čoralić ostao je velik broj znanstvenih radova, figurativno, ali i doslovno, mogli bismo reći cijela knjižnica. No, dubok trag koji je ostavila nije samo pisana ostavština već i osobit osobni trag ostvaren kroz mrežu socijalnih kontakata od obitelji i prijatelja do kolega, studenata i poznanika.

Lovorka Čoralić rođena je u Zadru 1968. godine. Iako stalnim adresama tijekom života udaljena od rodnoga kraja, uvijek je ostala vezana za kuću majčine obitelji u Biogradu kao sigurnu luku, mjesto opuštanja i punjenja baterija, utočište i inspiraciju. Stoga je sasvim prirodno u Biogradu i pokopana, nakon ispraćaja u Zagrebu. Studij povijesti kao jednopredmetnu studijsku grupu završila je 1990. godine. Na istom je fakultetu 1995. magistrirala obranivši rad pod naslovom „Ceste i putovi u srednjovjekovnim hrvatskim zemljama". Prerađenu verziju toga rada objavila je 1997. kao knjigu *Put, putnici, putovanja: ceste i putovi u srednjovjekovnim hrvatskim zemljama*. Doktorirala je 1997. godine na Filozofskom fakultetu u Zadru obranivši rad pod naslovom „Hrvati u Mlecima". Proširenu verziju doktorskoga rada objavila je 2001. pod naslovom *U gradu svetoga Marka: povijest hrvatske zajednice u Mlecima*. Za tu je studioznu knjigu o životu hrvatske nacionalne zajednice u Mlecima i njezinim prinosima mletačkoj povijesti i kulturi iste godine nagrađena Nagradom Matice hrvatske za znanost. Istraživanjem hrvatsko-mletačkih povijesnih veza, utjecaja i prožimanja bavila se od 1992. godine istražujući prebogato izvorno gradivo mletačkih pismohrana. Stručno se usavršavala u Veneciji 1992. i 1994., a u Državni arhiv u Veneciji odlazila je i poslije, koristeći bogatu građu toga arhiva u svojim radovima. Od 1992. bila je zaposlena u Zavodu za hrvatsku povijest na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a zatim od 1997. do smrti u Hrvatskom institutu za povijest (kao znanstvena savjetnica od 2006.).

Bibliografija Lovorke Čoralić iznimno je bogata. Njezin profil u CroRIS-u sadržava više od tisuću naslova, među kojima je šesnaest monografija te više od četiristo izvornih znanstvenih radova, većinom objavljenih u uglednim domaćim i stranim znanstvenim časopisima (https://www.croris.hr/osobe/profil/10149). Njezin znanstveni rad u najvećoj je mjeri bio posvećen proučavanju migracija, veza i nazočnosti stanovnika istočnojadranske obale u Mlecima i na širem području Veneta. No bavila se i drugim temama važnim za život i djelovanje stanovnika istočne obale Jadrana, ali i dubljega zaleđa, u

razdoblju od kasnoga srednjeg vijeka do kraja ranoga novog vijeka. Posebnu pozornost posvećivala je društvenoj organizaciji iseljeničkih zajednica, njihovoj uključenosti u gospodarski i kulturni život te ulozi u povezivanju istočnojadranskoga prostora s mletačkim institucijama i društvom. Osim spomenute knjige *U gradu svetoga Marka: povijest hrvatske zajednice u Mlecima*, tom se vrlo širokom tematikom bavila i u knjigama *Hrvati u procesima mletačke inkvizicije* (2001.), *Šibenčani u Mlecima* (2003.), *Hrvatski prinosi mletačkoj kulturi: odabrane teme* (2003.), *Barani u Mlecima* (2006). Svojim istraživanjima Lovorka Čoralić umnogome je promijenila pogled na veze Mletaka s dalmatinskim gradovima, koje su do tada u tradicionalnoj historiografiji mahom predstavljane kroz sukobe i političku dominaciju. Temeljitijim istraživanjima mnogo je bolje sagledana dvosmjerna priroda tih odnosa, a značenje Venecije u povijesti istočne obale Jadrana sagledano je ne samo kao značenje političke sile nego i kao metropole koja je magnetskom snagom velikoga gospodarskog središta stoljećima privlačila brojne hrvatske iseljenike. Svaka knjiga ove vrsne povjesničarke dopunjavala je sliku Venecije kao multietničkoga grada u čijem je svakodnevnom životu, pored brojnih drugih etničkih zajednica, važnu ulogu igrala i hrvatska iseljenička zajednica. Svojim istraživanjima postupno je pružila vrlo plastičnu viziju svakodnevnoga života hrvatskih iseljenika u gradu na lagunama, izvlačeći ispod višestoljetne prašine fine tragove nekadašnjega svakodnevnog života pojedinaca s usponima i padovima, prijateljstvima i poslovnim vezama, radostima i teškoćama.

Istraživanja Lovorke Čoralić dala su vrlo kompleksnu sliku odnosa Venecije i istočne obale Jadrana, ali u svojem je radu nastojala dati i popularni pogled na teme kojima se bavila te ih približiti široj publici. Uz veći broj kraćih popularnih radova, napisala je i široj publici namijenjenu povijest Venecije s posebnim naglaskom na hrvatsko-mletačke veze (*Kraljica mora s lagunarnih sprudova: povijest Mletačke Republike*, 2004.). Uz nju valja istaknuti zanimljivost i pomalo začuđujuću činjenicu da do pojave te knjige, unatoč istaknutoj ulozi koju je Venecija odigrala u povijesti Hrvata i hrvatskoga etničkog prostora, nije na hrvatskom jeziku napisana niti na hrvatski jezik prevedena nijedna povijest Mletačke Republike. No, to svakako nije i jedini razlog zbog kojega je ova knjiga bila važna novost. Za razliku od povijesti Mletaka pisanih na drugim jezicima, ona je pružila pogled iz hrvatskoga kuta. I to ne samo na stoljetnu političku dominaciju Mletaka na Jadranu i gospodarske veze o kojima se dosta pisalo u hrvatskoj historiografiji nego i na doprinose koje su hrvatski iseljenici pružili životu same Venecije.

Niz radova Lovorka Čoralić posvetila je ranonovovjekovnoj povijesti Boke kotorske, od kojih je neke sabrala u knjigama *Iz prošlosti Boke* (2007.) i *Kapetani, pukovnici i crkveni dostojanstvenici: odabrane teme iz povijesti Perasta* (2025.). Za prvu od njih, ali i svoj cjelokupni dotadašnji rad, nagrađena je 2007. godine Državnom nagradom za znanost. Bavila se i poviješću albanske obale (*Odabrane teme iz povijesti albansko-hrvatskih odnosa u kasnom srednjem i ranom novom vijeku*, 2023.). Objavljivala je i građu iz državnih arhiva

u Veneciji i Zadru. U nizu *Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium* HAZU-a priredila je dva sveska serije dokumenata *Pisma i poruke rektora Dalmacije i Mletačke Albanije* (Bara, Ulcinja, Budve i Herceg-Novog, 2009., s Damirom Karbićem; Korčule, Brača, Omiša, Makarske i Klisa, 2012., s Karbićem i Majom Katušić) i četiri sveska *Gradiva za povijest istočnoga Jadrana u ranom novom vijeku* (*Spisi zadarskoga bilježnika Antonija Calogere*, 2014. i 2018., s Jurjem Balićem i Filipom Novoselom; *Spisi zadarskoga bilježnika Franje Sorinija*, 2022. i 2024., s Novoselom). Za potonju knjigu je 2024. godine, zajedno s Filipom Novoselom, nagrađena Strukovnom nagradom „Tadija Smičiklas" za najbolju knjigu objavljenoga arhivskoga gradiva.

Surađivala je s brojnim znanstvenim, visokoobrazovnim i kulturnim institucijama. Predavala je na Fakultetu hrvatskih studija, Filozofskom fakultetu, Katoličkom bogoslovnom fakultetu i Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu te na sveučilištima u Dubrovniku i Kopru. Bila je stalna suradnica Leksikografskoga zavoda „Miroslav Krleža" u Zagrebu pri izradi *Hrvatskoga biografskog leksikona* (član vanjskoga uredništva) i *Hrvatske enciklopedije* te glavna urednica struke povijest edicije *Opća i nacionalna enciklopedija u 20 knjiga*. Tijekom znanstvene karijere bila je više godina članica uredništava većega broja znanstvenih časopisa, čijem je radu nastojala aktivno doprinositi (*Povijesni prilozi* i *Croatica Christiana periodica* u Zagrebu, *Građa i prilozi za povijest Dalmacije* u Splitu, časopisa *Annales* i *Acta Histriae* u Kopru te *Hercegovina* u Mostaru). Bila je i članica uredništva časopisa *Hrvatska revija* Matice hrvatske.

Lovorka Čoralić veći je dio svojih znanstvenih interesa posvetila istraživanjima komunikacija, dodira i prožimanja. Na sličan način i u osobnom životu stekla je brojne kontakte u različitim gradovima i državama, no nije ih držala za sebe, već je svaku novu osobu nastojala približiti i drugim svojim kontaktima, tražeći sve ono što bi moglo spojiti različite ljude i znanstvene interese da bi stvorila mogućnosti novih znanstvenih suradnji. Neke bi se ostvarile, a neke ne, neke su bile više, a neke manje uspješne, to je uglavnom ovisilo o drugima, ali svaka nova ostvarena suradnja koju je potaknula Lovorku je istinski veselila.

Više je voljela zadnje od prvih redova. Iako ju je prezentacija znanstvenih istraživanja nerijetko gurala u prvi plan i pod svjetla reflektora, nakon korektne javne prezentacije nastojala se brzo povući u pozadinu. No nije bila tip pozadinskoga spavača, nego pozadinskoga promatrača koji nastavlja s pristojne udaljenosti pratiti zbivanja, a i tiho ih komentirati s uključenima, ali po mogućnosti u manjem društvu i ugodnoj atmosferi. Nije voljela bučne javne rasprave i za sebe je govorila da nije hrabra osoba, ali bila je vrlo uporna na svoj tihi način. Za ono što je vjerovala da je zaista važno znala je stati protiv struje i onako skromna i sitna zapravo je bila vrlo hrabra osoba čvrstih načela koja u svojoj skromnosti to nije isticala.

Svojim istraživanjima Lovorka Čoralić umnogome je promijenila naš pogled na odnose stanovnika istočne jadranske obale i Venecije, na međusobne

veze i doprinose, a posebno na migracije prema Mlecima. Svojim radom na popularizaciji znanosti i radom sa studentima i mladim znanstvenicima nastojala je svoje znanje približiti i široj javnosti i predati dalje novim generacijama. Objavljivanjem arhivske građe olakšala je istraživanja budućim generacijama. Velikim brojem članaka utemeljenih na arhivskim istraživanjima pokazala je da se kvaliteta i kvantiteta ne isključuju. Svojom tihom upornošću, studioznošću, marljivošću i temeljitošću podizala je standarde znanstvenoga rada u vremenu kada se standardi češće spuštaju nego podižu. No, najviše od svega svojom osobnošću obogatila je život onih koji su je poznavali.

Zdravka Jelaska Marijan